

»SLOVENE« ve
po pošti na vse strani
slavi in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 180—
za pol leta 90—
za četrt leta 45—
za en mesec 15—
Enoslovesno celoletno K 240—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 30—
za tiskarstvo 35—

SLOVENE

== Inserati: ==
Enoslovesna poltrata (39 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
na enkrat po K 4-50
uradni razglas, poslana
itd. po K 6-—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 39/9 mm K 10.
Izhaja vsak dan izvenredno po-
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nebrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnino in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 25.511, bosn.-herc. 7553.

Anton Lajovic:

Naša revolucija in naše pravo.

I.

V zadnjem času so se z ozirom na stanovanjsko naredbo št. 166 poverjenstva za socialno skrb pojavili spori o tem, ali je ta odredba veljavna ali ne. Nekaj glasov je bilo za naziranje, da ni veljavna in med temi je dr. Tavčar apeliral na sodniški stan, češ da naj bi ta onemogočil izvrševanje te po njegovih mislih neveljavne odredbe.

Ker je za rešitev tega vprašanja treba poseči globoko v korenine našega sedanjega državnega življenja in ker je rešitev z mnogoterih vidikov za nas praktične važnosti, si dovoljujem o tej stvari povedati nekaj svojih misli sine ira et studio.

Ker sta se predmeta, označenega v naslovu, deloma dotaknila tudi Leonid Pitamic v svojem nastopnem predavanju »pravo in revolucija«, se bom prilično tudi njihovih mnenj dotaknil.

Pripomnim, da se z ozirom na kratko odmerjeni prostor ne bom mogel spuščati glede vsake svoje trditve v podrobno utemeljevanje.

Zame je pravo neka funkcija življenja; v bistvu torej ni res, da pravo regulira življenje, temveč narobe, življenje je regulator prava. Pravo je zame nekaj manometer moči dveh socialnih skupin, katerih interesi se križajo. V boju dveh interesov si nasprotujočih socialnih skupin pride v danem trenutku do nekega pomirjenja, v katerem se medsebojno razmerje moči začasno izrazi v neki pravni formuli, ki naj bi razmerje obeh socialnih skupin začasno uravnavala.

Toda življenje in interesna napetost obeh skupin gre tudi po tej formulaciji svojo naravno pot v razvoj naprej in dogodi se lahko, da je ravno ugotovljena pravna formula že drugi dan zastarela tako, da stopa ona socialna skupina, katere življenjske pogoje ravno postavljena pravna formula zavira, proti njej v boj in tako po krajšem ali daljšem času doseže, da se prejšnja pravna formula prekuce in nadomesti z novo, ki bolj odgovarja interesom zmagujoče socialne skupine.

V tem smislu je pravo v življenju naroda nekaj retardujoč konservativen pojav. Ono je le nekaka usedlina življenja, ki jo življenje stalno prehiteva.

Za zgled naj navedem le razne novele avstrijskega obrtnega zakona, katerih lice

se je vsakokrat spreminjalo popolnoma konformno s slučajno strankarsko konstelacijo v parlamentu.

V istem času, kakor sem zgoraj označil pravo z ozirom na življenje narodov za nekaj konservativen pojav, smatram tudi — kar se mi zdi popolnoma naravno —, da so tudi čuvarji prava, zlasti torej sodniški in advokatski stan, po svoji mentaliteti, v svojem bistvu in zlasti v mehaniki mišljenja, konservativnega značaja in da so v danih slučajih manjše osebne siceršne izobrazbe celo naravnost reakcionaren tip.

Zdi se mi važno to že tukaj poudariti, ker je za razumevanje stališča teh stanov nasproti revoluciji in nasproti problemom iz nje izvirajočim, kakor zanimivo tako tudi ostro osvetljuje.

Revolucija zame ni pravni problem, temveč problem narodove biologije. Revolucija se od navadnih bojov socialnih skupin ne razlikuje v drugem, kot po naglici, intenziteti in koncentraciji in pa po tem, da je padec in podor premagane skupine katastrofalen. Kakor vsak boj socialnih skupin, tako tudi ona rodi novo pravo. Ona je torej mati novega prava.

Ce pravi Pitamic: »Ne moremo poimovati prava pod vidikom revolucije«, mi v tem naziranju torej ne morem slediti.

Ker pomeni revolucija podor moči do sedaj vladajoče socialne skupine, je jasno, da morajo vsled revolucije pasti tudi vse one pravne norme, katere si je bila postavila do sedaj vladajoča socialna skupina, da si zagotovi in ohrani svojo moč.

Ker so interesi in razmerja socialnih skupin v vsakem kraju in času popolnoma različna, je jasno, da ima vsaka revolucija drugačne cilje in za slučaj, da se posreči, drugačne posledice in da nimamo nobene revoluciješkega tipa.

Revolucija, katera nam je rodila našo svobodno državo, se bistveno razlikuje od francoskih revolucij. V francoski revoluciji so na eni strani padli do tedaj vladajoči sloji in na njih mesto prišli drugi, toda oboji so pripadali enemu in istemu narodu.

Naša revolucija pa je imela smisel in cilj v tem, da je ves jugoslovanski narod vrgl raz sebe nadvlado tujega nemškega naroda.

Moram poudariti ta podor nadvlade nemškega naroda. Zakaj, da so padli obenem Habsburžani, to je zame v toliko postranskega pomena, v kolikor sem na-

* Pripominjamo, da mi revolucije ne pojmujejo samo z biološkega, marveč tudi z etičko socialnega stališča. (Op. ured.)

ziranja, da je ta kakor vsaka vladarska rodovina, le nekaka etiketa, dočim je v resnici glavni nositelj moči oni vladajoči sloj, na katerega se taka vladarska rodovina naslanja.

Da poudarim še enkrat, smisel naše revolucije je bil v tem, da smo podrl Habsburžane in pa vso nadvlado nemškega naroda ter sami postali popolnoma svobodni narod.

Ni pa bila samo naša pravica, da smo s svojo revolucijo strli nemško nadvlado, temveč je moje prepričanje, da je bila življenjska in najvišja dolžnost vsakega izmed nas, da po svojih močeh pripomore k temu, da se stare vse, kar je bilo z dosedanjim nemško nadvlado v zvezi, da se torej starejo vsi nemški privilegiji.

Zakaj nemška predprava je za naš narod v isti meri pomenila krivico.

Tu moram z obžalovanjem konstatirati, da je bil velik del naše inteligence duševno prav slabo preorientiran za našo revolucijo.

Naša revolucija je začetkoma v prvi vrsti vrgla samo ono, kar se z ozirom na izpremenjeni naš državni položaj že nikakor ni dalo več držati. Zagrabila je in vrgla trenutno samo politično nadvlado nemško. V vseh drugih pogledih pa se je naša preorientacija v novo revolucionarno stanje vršila silno počasi, tako na primer v gospodarskem pogledu. Trajala je vrlo dolgo, predno smo Slovenci na primer zagrabili Kranjsko hranilnico. Dasi je bil ta gospodarski inštitut očitna nemška trdnjava in nemški privilegij, kajti izključeno je bilo, da bi v takem zavodu mogli imeti samovlado Nemci, če bi jih ne bil držal avstrijski nemški režim, vendar nismo poznali, da imamo tudi na gospodarskem polju revolucionarne dolžnosti napram nemškemu privilegiranemu zavodu. Bila je naša revolucionarna dolžnost, da koj ob revoluciji razženemo ves nemški odbor tega društva in ga nadomestimo s slovenskim funkcionarjem, ter da z uradniki tega društva, v kolikor so se bili nasproti nam sovražno eksponirali, pometemo enako, kakor smo pomeli s sovražnimi državnimi uradniki.

Mesto tega smo po dolgem oklevanju šli v slaboten kompromis, v katerem smo Nemcem pripustili veliko minoriteto in važna odborniška mesta, postavili smo zavodu na čelo moža Slovence, kateri je tako dobro pojnil, zakaj je prišel na to mesto, da so še danes v Kranjski hranilnici na hodniku, kjer pasirajo vse stranke, vzdane samonemške spominske table in da po pisarniških prostorih še danes vise

napisi, ki nosijo nemško besedilo na prvem mestu.

Da je nacionalizacija tega zavoda še očitnejša, smo obdržali prav vse nemške uradnike, pravo nemško nacionalno gnezdo in smo proti njegovemu lastnemu pričakovanju stabilizirali v udobni službi na vodilnem mestu enega najzagrizenejših naših nemških nasprotnikov. Da vsc uradništvo tega zavoda v svojem uradu med sabo izključno nemško občuje, je samo po sebi umevno za ta tako lepo nacionalizirani zavod.

Ce naši politiki že za revolucijo na gospodarskem polju v kritičnem času niso imeli zadostnega razumevanja, se ni čuditi, da niso čutili peze nemškega imperijalizma na kulturnem polju.

Pustili smo po revoluciji Nemce veselo naprej živeti v njihovih društvih, katerih obstoj je baziral edino na nemškem režimu in prav nič na delu ali kvalitetah tukajšnje nemške manjšine. Pustili smo veselo naprej igrati nemško gledališče, zabavati se Nemcem v njihovih udobnih kazinskih prostorih in uživati ugodnosti velikega premoženja v filharmonični družbi etc.

In vendar nam je bilo znano, da je nemško gledališko društvo obstojalo samo iz ca. 50 članov, kateri so letno plačevali članarino reci štiri krone in so za to uživali in upravljali nemško gledališče, katero jim je bila popolnoma na svoje stroške postavila in opremila Kranjska hranilnica s svojim nemškim vodstvom in društvu tudi vsako leto zasipala z denarjem. Enak je bil problem pri vseh drugih nemških društvih, nobeno izmed njih se ni držalo samo iz sebe, vsa so živelja samo, ker jih je držal nemški državni režim. Živelja so torej le, ker so imela kot nemška, svoje predprave in privilegije.

Naša narodna dolžnost je bila, streti vse te privilegije. Zal smo v večini teh slučajev do sedaj ostali še na sredi pota.

Vprašanje podora teh privilegiranih nemških pozicij, po mojih mislih nima nič opraviti s pravom manjšin, kakoršne imajo v mislih mirovne pogodbe. Mislim, da ne delamo Nemcem nikake krivice, če jim vzamemo njihove predprave. S tem ne storimo drugega, kot da že vendar enkrat odstranimo krivice, ki so se godile našemu narodu toliko let. Nasi Nemci naj žive prosto svoje kulturno življenje, toda samo v toliko, v kolikor so zmožni si ga ustvariti sami iz sebe. Naj si čestitajo, da žive med tako pohlevnim narodom, ki še danes Nemcu na nemško vprašanje odgovarja v nemščini, in kateremu se zdi še danes v redu, da mu da Nemec na sloven-

LISTEK.

Simonu Zupanu, zlato-mašniku.

Pri svetem Kancijanu pritrkavajo,
zvonovi pritrkavajo,
pritrkavajo.
Po svetem hramu zlate himne plavajo,
trenutki zlati plavajo,
žarki plavajo.

Sredi bratov, sredi svatov pestrih slik,
kdo si, slavljeneč in svečenik?

Častljiv mož iz vrste stopi:

»Rodila mati me je v Kropi.
Na smrtni postelji — za dete grenko —
prosila je duhovnika: »Poskrbi zanj!
Duhovnik je izpolnil prošnji vzklik;
postal sem ob dobroti roki svečenik.

Da z Bogom bi duhovnoval,
na božjo pot sem potoval
v Mariazell.
Potem sem šel — — —

O, lepa služba vinogradna!
Ti Višnja gora, nisi zadnja,
ti Dob, spomin spominov belih,
ti Mengeš, bridkih kapelj kelih,
ti Dobrova, moj čas boleznj,
ti ljuba Loka, kraj ljubezni!

Ti Ježica —

vinograd moj in vroči dan,
počitek moj in moj pristan!

Zahvaljeni, gospod moj stric,
za svečeniški ta poklic!

Moj novomašni dar je v čast nekde
sprejel v Ljubljani sveti Nikolaj;
sedaj sprejema sveti Kancijan
na Ježici moj zlatomašni dan.

Iz hiše Tavžljeve, ob tistem domu grem,
ki v njem sem let predomoval
tri manj kot trideset.
Ob palici, v svetišče tisto grem,
ki v njem sem let duhovnoval
tri manj kot trideset.

In s kora slišim, peti zlato melodijo...
Ah res! Imel sem dobro ljudstvo in žup-
nijo — — —

Pri svetem Kancijanu pritrkavajo,
zvonovi pritrkavajo,
pritrkavajo.
Prvi krepko ponavlja:
Petdeset!

Drugi zvonko pozdravlja:
Na mnogo let!

Tretji drobno pristavlja:
preden ti sam zapojem spgl.

Ljubljana, 10. julija 1920.

Silvin Sardenko.

—:—

Dr. Fr. Stelè in Fr. Terseglav:

„Sveta Rusija“.

(Dalje.)

Ko je Terseglav omenil, da bi po njegovem mnenju zelo veliko pomenilo, če bi se slovanski škofje po možnosti udeležili cerkvenega zbora v Moskvi, je dejal, da bi bilo po njegovem mnenju to zelo koristno.

Kar se tiče Vatikanu, misli, da bi bilo zelo umešno, da bi sv. oče izrazil svoje simpatije zaradi preganjanj, ki jih mora trpeti pravoslavna cerkev od strani boljševikov. Po njegovem mnenju zaslužijo pravoslavni duhovniki in škofje, ki so v teh preganjanjih umrli lučeniške smrti, da jih kanonizirajo. Gratieux je na svojem potovanju zabeležiti naravnost herojske akte samopožrtvovanja in gorečnosti nekaterih ruskih duhovnov in škofov.

Znani so slučaj, ki so bili duhovniki umorjeni pri vrstitvi službe božje, ali ko so branili cerkvene svetilne pred oskrnitvijo, ali so si z besedo upali, nastopiti proti nasiljem, ki so si jih dovolili boljševiški komisariji proti cerkvi in veri. Na uralskem frontu pri odhodu boljševikov je bilo več poročil o duhovnih-mučenikih, ki so jih gnali v sramotilnem sprevedu skozi mesto na reko, kjer so po zimi izkopali v ledu jame, v katerih so jih žive potopili. Mučeniške smrti je med drugimi umrl — kakor so poročali časopisi — škof mesta Perma. Ko so letošnje poletje boljševiki znova zavzeli Jekaterinburg so po poročilu časopisov umorili škofa Grigorija, ki ga v teh člankih večkrat omenjam, kot pristaša misli o potrebi kulturnega zblizanja in sodelovanja katoliške in pravoslavne cerkve.

Kar se tiče »svobščiteljskih gramot«, je tudi on mnenja, da bi to ne bil dogmatičen akt, ampak samo čin vljudnosti in krščanske ljubezni.

Kar se tiče pravoslavne cerkve same, prizna, da ni imela nobenega vpliva na javno življenje. Temu pa je bila kriva v prvi vrsti cerkvena uprava, ki je bila taka, da je višja duhovščina morala brezpogojno ukloniti glavo pred vsemogočnostjo države; nižja duhovščina pa vsled nevednosti in posebno vsled pomanjkanja asketične in duhovne vzgoje na državnih seminarjih, ni mogla postati činitelj povzdige ljudstva. Kar pa se tiče nizke stopinje moralnega življenja pravoslavnega ljudstva, pravi on, da mi na zapadu precej pretiravamo. Ruski narod je treba razumeti in ljubiti, mi pa ga sodimo navadno z zastarelimi predsodki in iz daljave, — mnogo gre na račun dosedanjega zgodovinskega razvoja, ki je imel le redke stike mej tokom kulture na zapadu in tokom kulture na vzhodu, mnogemu pa je kriva nemška literatura, iz katere je zapad črpal svoje informacije o Rusiji. Slovanski katoliški škofje so danes poklicani, da take in enake predsodke razbijejo posebno še na najbolj kompetentnem cerkvenem mestu — v Rimu.

Sploh poudarja vedno važno ulogo katoliške slovanske duhovščine in škofov pri praktičnem udejstvovanju misli o zbliznanju.

(Konec.)

Iko vprašanje nemški odgovor. Nikakega povoda pa nimamo, iz namisljene pravičnosti našim Nemcem stabilizirati njihove privilegije. Smatram to za veliko krivico, katero bi mi sami storili svojemu lastnemu narodu, če bi pustili, da naš narod ne pride sam do užitka onih velikih premoženj, katere so na njegovo škodo uživali doslej izključno Nemci, dasi je imel naš narod vedno in neporušno pravico do njih užitka.

Dr. J. P.:

Naša pravica.

Veliko smo pričakovali lansko jesen od novih volitev v Italiji, dvignile so na prvo mesto dve stranki, katerih program je napovedoval temeljit preobrat v zunanji politiki Italije. Pričakovanje se ni izpolnilo posebno glede druge največje stranke v rimski zbornici. Italijanska ljudska stranka (Partito popolare = »Pipi«) je vsled svojih osnovnih idej zelo sorodna naši Vseslovenski, oziroma Jugoslovanski ljudski stranki: na verskem temelju hoče uveljaviti radikalni socialno-gospodarski program. Žal pa, da tudi ona nima jasnega načrta o jadranskem vprašanju. Nacionalistična propaganda na eni strani, na drugi pa socialno-revolucionarna ji ne pustita do hladnega preudarka. Tega pa sama iz sebe gotovo ne dobi, ker ne poskuša priti v stik z Jugoslovansko ljudsko stranko, glavno zastopnico tistega narodnega dela, ki mu londonski pakt jemlje glavne predpogoje za nemoten življenjski razvoj.

Če iščejo socialni demokrati in socialni revolucionarji podkrepiti svojo moč s tem, da ustvarjajo politične zveze preko poklih meja enega naroda ali ene države, bi smele in pravzaprav morale v veliko večji meri isto vršiti one stranke, ki imajo krščanski socialni program. Za razmerje med »Pipi« in SLS in JLS pa je najznačilnejše dejstvo, da pride na veliki tabor jugoslovanske mladine zastopnik Vatikana, ne pa tudi zastopniki omladinskih krščansko socialnih organizacij. Zakaj so jih Slovenci — prezrli, dočim so povabili sorodne kulturne organizacije Francozov in Belgijcev ter katoliških Angležev?

Med nami in njimi so žične ovire londonskega pakta, ki ostanejo toliko časa, dokler ne izgine londonski pakt z energično potezo obeh ljudskih strank in se ustvari direktna zveza med Pipi in našo JLS na temelju narodne in socialne pravičnosti. Kdor pa na temelju londonskega pakta preprečuje, da ne pride do pravega sporazuma med italijanskim in jugoslovanskim ljudstvom, ta je sokriv vsega zla, ki ga trpe naši somišljeniki širom Istre, Krasa, Vipavske in Goriške, odkar traja krivična in za naš narod neznosna zasedba temeljem nemoralnega pakta italijanskih imperialistov.

Odločnega in brezobzirnega dejanja bi pričakovali od italijanskih katolikov, ki bi morali iskati rešitve vsega zla tam, od koder pravzaprav izvira. Dokler pa ne uvidijo, da je izpolnitev londonskega pakta tudi v najnujnejši meri brez naše ljudske (ne diplomatske vezane) volje nemoralno (narodno, socialno, politično in sploh kulturno) nasilje, toliko časa bomo dolžni svojim poštenim jugoslovanskim trpinom stati brezobzirno ob strani in storiti vse, da zasije tudi njim prejalisej dan svobode in združitve s celoto. Za vse, kar se zgodi krivic v cerkvi in šoli, v gospodarskem in političnem oziru proti našim sobratom, bomo terjali tudi od njih povračila, ko pride ura poplačila. Zakaj diplomatije so eno, ljudstvo pa je nekaj, kar ostane, ko o diplomatih ni drugega kot — slab spomin.

Zato: italijanska ljudska stranka, ki je stopila že dvakrat v vlado, je sokriv, da traja krivica londonskega pakta brez prenehanja in celo s poostritvami dalje. Sokriva je vsega kulturnega zastanka v zasedenih krajih. Obtožena je tem huje, ker ne kaže nobenega zmisla za odstranitev žičnih ovir... Nji je bližji Musolini kakor pa visokostojeti Salvemini, ki je uvidel, da od jadranskega vprašanja zavisi bodočnost italijanske zunanje politike in ki zato naglašja potrebo italijansko jugoslovanskega sporazuma, češ, da bi pamenki in prepereči gojitev obojestranske irendente. Uvidel je ta učenjak, da je od prijateljskega sporazuma odvisno vprašanje finančno vprašanje, češ, da treba preprečiti izdatke za vojno mornarico, kar pa je le možno, če postane Jadran sporazumno skupna nevtralizirana last. In tudi to znači visoko moralnega človeka, ki hoče, da mora Italija postati prijateljica in ne sobotična posredovalka med vsemi balkanskimi in podonavskimi narodi ter preko te poti ponesti pomoč tudi Rusiji. Temu razboritemu možu je jasno, kaj mora slediti če Italija zasede Dalmacijo in tako udeleži celotno londonsko pogodbo: Italija bi potem imela za posledico, da se na ramena Julijske Benečije navali nova Avstrija, ki bi z vso silo delala na to, da bi vrgla Italijo iz Trsta in Pulja v morje.

Stvorila bi se zveza s Srbijo, ki bi jo pomagala vreti iz Dalmacije...

Kakor pa je ta mož eden med redkimi treznimi politiki italijanskega meščanstva, vendar se tudi on ne odreka popolnoma londonskemu dogovoru. Zakaj, on brani samo Dalmacijo, dočim drugo smatra za — že odločeno in samoumevno italijansko posest.

To pa je tisto, kar silno otežuje res pravičen sporazum: zakaj, Jugoslovani ne moremo nikoli potrditi z umom in srcem, da Goriška z Brdi in beneškimi Slovenci ni del našega nedeljivega narodnega telesa že celih tisoč let, mi nikakor ne moremo pritruditi, da ni Istra z malimi obronki ob bregu naša last, ne moremo nikoli priznati, da nam Reka ni bila ugrabljena in nasilno iztrgana od Mažarov, ki so na vse pretege gojili svoj italijanski nacionalni del, slovenskega in hrvaškega pa z vsemi sredstvi pritiskali k tlom.

Mi Jugoslovani hočemo, da se nam da vse, kar je naše in kar se nam je zadnjih sto let pod avstro-ogrskim nasilnim birokratskim sistemom iztrgalo iz rok. Zavedamo se, da je napočila končno tudi za nas doba, da bomo enakopravni z drugimi pomagali zidati novo stavbo socialno-politične pravičnosti na Balkanu in v srednji Evropi.

Ustvariti hočemo veliko federacijo prostih narodnih sil na ozemlju Balkana v najširšem geografskem pomenu besede, ker hočemo svojemu narodu od triglavske višine do Črnega morja zagotoviti mirno življenje v sporazumu vseh dobrovoljnih sosedov. Predpogoj zato pa je, da združimo v eno celoto najprej vse štiri brate do zadnje vasi. Kdor nam hoče uničiti, preprečiti ali okrniti to delo, ta je naš ne samo narodni, nego tudi moralni sovražnik, ker nam hoče zabraniti, da ustvarimo svoj ideal naravno sestavljeno in pravično urejeno, popolnoma samostojno in za celo Evropo prepotrebno, mirno razvijajočo se ekonomsko velesilo, ki bo trden most med Azijo in Evropo.

Kdor nam pomaga, da se to čimprej zgodi, tega radi vsprejememo v svojo prijateljsko zvezo. Eno pa od njega kategorično zahtevamo, da se brezobzirno odpove načelu »svetega egoizma«, ker hočemo to človeško zlobokno silo omejiti na najmanjši minimum. Zakaj, naša velika vodilna misel je — vsakemu svoje, primeru njegovi naravi in življenjskim potrebam. To idejo hočemo najprej utelesiti v enokrvni jugoslovanski državi, zatem pa z vso silo ustvariti končni svoj cilj, veliko federacijo samostojnih držav velike Jugoslavije (SHSB), Rumunije, Grčije in Albanije. Nič pa ne bomo potem imeli proti temu, če se nam pridruži tudi močna samostojna Ogrska. Zakaj, naša želja je, da bi se vsak sam najbolje razvijal v svojih mejah in upošteval hkratu življenjske pogoje v federaciji živečih sodružnih držav.

Kaj more danes Italija misliti proti tej silni in pravični naši ideji? Londonski dogovor je sramota za resnično kulturni narod, ker izpričuje samo, da je iz srednjega veka podedovala samobitno lastnost nekrščanske živečega viteza roparja. Z Machiavelisti nobene skupnosti, z Mazzinijanci pa pošten dogovor. Če pa hoče Italija za vsako ceno strateške meje po črti katerega-koli dogovora, potem vemo, da ji je več gora in gorski greben kakor pa odkrito in iskreno prijateljsko srce. Potem vemo, da v njenem srcu nikoli ni bilo prostora za pravico tujega malega naroda, nego vedno le strah pred močnejšim.

Italija ima na izbero: ali našo pošteno roko, ali pa strateške meje z vsemi težkimi posledicami — zanj!

Čitajte

„Zločin nad domovino“!

Senzacionalna knjižica, ki posveti z žarko lučjo v zadnjega polstoletja naše domače zgodovine.

Dr. Ivan Shvegel:

Vae vicis!

Versailleski mir.

IV.

Prvih 20 milijard mark (do 1. maja 1921) mora Nemčija v prvi vrsti plačati in natura, predvsem v zlatu, blagu, ladjah in vrednostnih papirjih. To utegne znašati 250—350 milijonov funtov. Vrednost nemškega premoženja v odstojenih ozemljih in materiala, ki so ga izročili ob premirju, se more ceniti na 80 milijonov. Od tega je pa treba v zmislu pogodbe najprej odtegniti stroške za posadke v zasedenem

ozemlju in v približnem znesku 200 milijonov; potem pa tudi plačila, ki naj jih dovolijo zavezniki za nemški uvoz živil in surovin v nadaljnjem znesku 100—200 milijonov — tako da končno do 1. maja 1921 ne bo ostalo na račun odškodninske vsote več nego 100 milijonov funtov. Ta znesek bo v celoti pripadel Belgiji, ki si je potem separatne pogodbe z Ameriko, Francijo in Anglijo zagotovila prvo pravico na znesek v tej višini iz nemške odškodnine.¹ Za vse ostale vsote bodo zavezniki odvisni od morebitnih letnih plačil v denarju ali denarnih vrednotah, ki jih ceni Keynes — ker Nemčija svojega izvoza v bližnjem času pač ne bo mogla vžvišati nad mero v predvojni dobi — kakor že rečeno na 100 milijonov funtov in ki se kapitalizirajo z 2 milijardama funtov. Ta vsota bi približno odgovarjala 5 milijardam funtov, ki jih je predlagala nemška delegacija kot najvišjo možno vsoto pod pogoji, ki bi bili ostale mirovne pogoje skoraj popolnoma izpremenili na korist Nemčije.

Keynesovo mnenje je izzvalo ugovore. Glede plačila prvih 20 milijard mark so celo v Nemčiji sestavili mnogo ugodnejše reračune. Amerikanci so opozarjali na to, da številke premoževne produkcije pred vojno niso predstavljale najvišje dosegljive sposobnosti nemških premoževnikov ter bi se dala ta sposobnost z intenzivnejšim delom še znatno dvigniti. V Angliji so naglašali, da bi bilo krivično, ako bi se naložilo Nemcem samo breme 2 milijard, dočim bodo morali britanski otoki, ki imajo za tretjino manj prebivalstva, nego Nemčija, v bodočnosti obrestovati 8 milijard vojnega dolga, vzdrževati veliko brodogradnjo in vojsko ter plačevati vojne pokojnine. Naj se zahteva od nemških delavcev — kakor se že dogaja — da delajo vsak dan 2 uri več. Ali je to nasproti takemu nasprotniku prevelika zahteva? Denimo, da za Helfferichov preračun o narodnih prihrankih danes res niso več dani pogoji. Toda zato so se pa od tedaj na drugi strani svetovne cene več nego podvojile in tedanjih 400 milijonov bi bilo danes 800 milijonov. Cene na Nemškem so danes samo petkrat višje, dočim bi se moglo nemško blago spriči podvojitve svetovnih cen in zmanjšanja vrednosti marke na eno osmino — prodajati 16—20 krat dražje. Kakšne nade za možnost nemške konkurence na zunanjih trgih! Kolikor trše bo morala Nemčija delati za svojo odškodnino, toliko močnejša bo, ko bo dovršila svoje delo.

Nemški finančni minister je na predvečer pogajanj v Spa, ki naj revidirajo versailleski mir, označil usodo Nemčije kot usodo Evrope in celokupne evropske obnove. Gre za to, da se od evropskih dežel odvrne grozeča nevarnost finančnega, gospodarskega in kulturnega poloma. Problem je tudi svetovno vprašanje. Kajti ako pride kje do poloma, se bo suneč takoj prenesel na ostale dežele in celo svetovno gospodarstvo bo imelo ogromno škodo. V tem zmislu je tudi Keynes umeval mirno vprašanje v prvi vrsti samo kot gospodarsko in ne kot finančno ter je svoje predloge naravnal v tem pravcu, da se ustvarijo nemškemu narodu tisti gospodarski pogoji, ki bi ga edino mogli vsposobiti da izpolni prevzete obveznosti. Kot Anglež si more dovoliti tudi predlog, da naj se pod zaščito zveze narodov osnuje iz Nemčije, Rusije, nasledstvenih držav Avstro-Ogrske in »mandatnih« držav veliko ozemlje svobodne trgovine, kateremu bi se mogle polubno pridružiti tudi druge države, kakor Velika Britanija, Egipt, Indija in nevtralne države. Misel spominja na pot, na katero je opozoril tudi neki drug narodni gospodar in na kateri se obeta v sedanji obliki nerabni zvezi narodov velika naloga, katere svrha naj bi bila skupna obramba proti grozeči pretežnosti Amerike. Bodoči razvoj te ideje, ki se mora pa še zelo natančno proučevati, gotovo ne bo prezrl. Vprašanje je, v koliko bi ta misel znova podprla komaj pregnano nevarnost »Osrednje Evrope« in nemškega »pritiska na vzhod« in izpostavila naše največje dobro: komaj pridobljeno svobodo zopetnemu popriemu stoletnih tlačiteljev. Narodno-gospodarski razvoj in s tem politična utrditve naše jugoslovanske države bi bila nemogoča, ako bi morali kot del velikega svobodno-trgovinskega ozemlja ostati odjemalci Dunaja in Budimpešte in obenem njihovi vir za živila in surovine, pa naj se zdi komu še tako udobno, da bi nadaljevali prejšnje odnose, v katere smo se bili vživel. Tu moramo raje višjemu smotru doprinesiti žrtev. Svoboda nas je v vojni stala žrtev in nas mora stati žrtev tudi v miru.

¹ Belgija je doprinesla v vojni, izzemši Ameriko, najmanjše žrtev, a dala si jih je najbolje plačati. Ima prvo pravico do odškodnine in njene vojne dolgov so prevzela zavezniške vlade in jih mora sedaj v znesku približno 5 milijard zlatih mark plačati Nemčija do najkasneje 1. maja 1926. L. 1914. so izvršili Nemci mestoma opustošenja, odpeljali so stroje; kasneje je bilo pa njim samim na tem, da zasedeno deželo v lastnem interesu dobro upravljajo. Velika množina nemških bankovcev v Belgiji za časa premirja (danes 6 milijard mark) kažejo, kako so znali Belgijci iz sovražnega naloga kovati tudi dobiček. Ob svoji vrnitvi je zamenjala belgijska vlada te note po

Nečuvven škandal.

SODIŠČE PODPIRA MILJONARJE.

Iz strokovnjaških krogov smo prejeli: Začasne odredbe, s katerimi se je sodišče postavilo na stran milijonarjev, napravljajo zelo mučen vtis, vendar neuspeh teh in sodb, ki bi imele slediti, ni malo ne more biti dvomljiv.

Stanovanjski ukrepi temelje na naredbi deželne vlade, ki je naredbe izdala s stališča javne socialne potrebe. Če je vlada naredbo izdala, jo je izdala, ker se je pričela, da je dobra in potrebna. To naredbo bo vsled tega tudi izvedla, ker ima oblast in eksekutivo v policiji, žendarmen in vojaštvu. Kaj naj proti temu ukrene prizadeti s civilno sodb, izvršilom in izvršilnim organom? V tem konfliktu podleže slabejši. Če ima vlada moč in to mora imeti, so sode proti naredbi bob v steno in sode sodišča protiblastni revolucionarni čini.

Po tem praktičnem premisleku si pač lahko vsak izračuna, da take sode, če bi se izrekle proti intenciji naredbe, niso izvršljive in se deložiranje ne da ovirati niti sedaj z začasno odredbo niti pozneje s sodb.

Taka je stvar s praktičnega stališča. — Sodba proti vladni naredbi pa tudi ni oportuna za sodišče, ker mora to podleči, pri čemer pa trpi njegov ugled.

Toda tudi s pravnega stališča je civilno-sodno reševanje takih sporov nedopustno, ker ne spadajo v kompetenco navadnih sodišč.

Po mednarodnem naziranju je legitimna oblast vsaka oblast, ki ima moč, da vlada in svojim naredbam event. s silo pripomore do veljave.

Sedanjo vlado smatrati je vsled razsula in do ustave za legitimno-revolucionarno vlado. Od avstro-ogrske vlade je revolucionarna vlada prevzela zakone in naredbe, ki so smatrati za naredbe revolucionarne vlade same, ki jih s svojo avtoriteto zopet po potrebi prikoja, kakor se ji zdi, da odgovarjajo socialnim razmeram. Do ustavne uredbe so vladne naredbe legitimni čini, katerim se mora ukloniti tudi sodišče. Ako se to ne zgodi, pripeti se, da se postavi posebno revolucionarno sodišče, ki potem z uporniki obračuna.

Narodbe revolucionarnih vlad se zde proti starim pravicam nasilje. V resnici pa to niso, ker so navadno obramba proti kvarljivim izrastkom iz le dozdevnih pravic. Ako nastopa vlada s takimi naredbami in jih izvršuje po svojih organih, potem tu ne gre več za zasebnopravne pravice med državljani, temveč za javno pravno vprašanje in omejevanje ustavnih pravic, gre za upravo oblasti same. Ta vprašanja se morajo rešiti le potom uprave in njenih instanc in ako to obstoji — pred posebnim ustavnim sodiščem. Tako sodišče je bilo v bivši Avstriji državno sodišče. Ker tega sedaj nimamo, more se to vprašanje rešiti le potom upravnih instanc.

Po predpisih civilnopravnega reda so redna civilna sodišča pristojna le za državljanske spore, kjer gre za razsodo civilno-pravnih in javnopravnih vprašanj v sporih med državljani. V predležem pa ne gre tu za tak spor, temveč za to, ali je vlada kot oblast upravičena izdajati take naredbe. Gre za odločbo vlade kot take in v teh odločbah le legitimna oblast sama. V teh vprašanjih civilna sodišča nimajo besede, ker v tem pogledu velja le volja vlade, volja države, ki zakone in naredbe, ki ne ustrezajo več razmeram, odpravlja in spreminja in sicer v normalnih razmerah ustavno, v revolucionarnih časih pa revolucionarno in samoblastno, da se za silo uredi to, kar ne dopušča odlašanja.

Proti vladi, ki ima oblast v rokah in katero radi ugleda mora imeti, ostane civilnosodni izrek proti vladi le udarec v vodo, ki nepotrebno razburja, ničesar ne izda in spravlja v spor sodišča, ki bi morala take poskuse netenja konfliktov v njih samih principijelno in iz oportunitete odklanjati, ker bi morala sicer smatrati rigorozna vlada tako sodno protivnost za revolucionaren čin, ki ga je treba zatreti.

Država SHS.

Radić pred sodiščem.

LDU Zagreb, 10. julija. Pri včerajšnji sodni razpravi je govoril obtoženi Stjepan Radić o tem, kako so bili Čehi nezadovoljni radi oportunitete koalicijske. V nadaljnjem svojem obramb. govoru je pobijal trditve, da stoji v kakih zvezah z Italijani. Resnica je samo to, da je bil nekoč pri njem italijanski novinar in temu je rekel, da je bil zaprt skupno s Klofačem. Proti Sachsu se

kurzu 1 marka = 1 frank 20 c. v nadi, da bo mogla kasneje na mirovni konferenci doseči od Nemčije odkup al pari. Odškodninske zahteve, ki jih stavi Belgija, so neki bajno visoke. Razmeroma največje žrtev je med zavezniki doprinesla Srbija in za njo Francija vendar Srbija ni bila deležna tistih prednosti, ki jih je zase pridobila Belgija. Srbska izg na človeških življenjih so znašale nad 1 milijon, to je več nego 1 tretjino srbskega prebivalstva.

je dvignil še za stranke prava, ker ga je smatral za agenta mažarske in avstrijske vlade. Opreka nadalje resničnosti nekaterih trditev obtožnice o nekaterih njegovih izrekih glede krone. Izjavlja, da je Bornemisa pričal o njem žaljivo ter ugovarja tudi proti temu, da je hujskal proti uradni kom. Brani se pred trditvijo, da bi kdaj generaliziral. Zatem je stavil nanj predsednik senata nekatera vprašanja, obenem pa je prosil Radičev zagovornik, naj se razprava prekine. Ker Radič ni hotel več odgovarjati na predsednikova vprašanja, se je razprava zaključila ob 9. uri zvečer. — V današnji razpravi je vprašal predsednik senata Radiča, ali je sam sestavljal in pisal spomenico hrvatskega seljaka na prosvetljeno demokracijo; Radič je odgovoril, da je to spomenico sestavil član glavnega odbora seljačke stranke, on pa jo je samo prevedel. Za notico »Protestations Croates« v »Tempsu« je zvedel šele v razpravi. Votant Maričić je vprašal nato Radiča, zakaj ni vstopil v narodno predstavništvo. Radič je odgovoril, da ni vstopil v narodno predstavništvo radi svoje osebne varnosti. Nadalje je izjavil, da se ni nikdar skliceval na londonski pakt. Nato se je pričelo zasliševanje prič, ki so v glavnem potrdile navedbe obtožnice o posameznih izjavah, ki jih je Radič podal na raznih shodih. Nato se je razprava zaključila ter se bo nadaljevala v torek.

Delavski shod v Zagrebu.

LDU Zagreb, 10. julija. Jutri se bo vršil tukaj shod delavcev, na katerem se bo razpravljalo o osemurnem delavniku.

Češko-slovaška.

Tusarjeva izjava soglasno sprejeta.

LDU Praga, 10. julija. (ČTU) Narodna skupščina je Tusarjevo vladno izjavo sprejela soglasno. Zanj so glasovali tudi mažarski in nemški poslanci. Po izjavi je ministrskega predsednika Tusarja prijel srčni krč. Poslanci-zdravniki so mu hitro pomagali; kmalu se je zavedel. V avtomobilu so ga prepeljali domov.

Mažarska.

Vojaška in kmetska vstaja na pražu.

LDU Pečuh, 9. julija. »Baranjski Glasnik« piše: Tukajšnji mažarski listi objavljajo brezimno pismo višjega častnika mažarskega dela narodne vojske, po katerem zaključujejo, da bo v Mažarski izbruhnila vojaška in kmetska vstaja. Trdi se, da je ta vstaja že na pražu in da jo pomirjajo samo častniki narodne vojske, ki odvrtačajo odgovornost na upravnika Horthyja in druge mažarske državnike, ki pa zopet odvrtačajo odgovornost radi lelega terorja na nje. Hujskajo mažarske kmete proti gospodi, ki dosedaj še ni razdelila zemlje, dasiravno je obetala, da bo to storila. Listi trdijo, da vodilne državne osebnosti na Mažarskem brez moči čakajo izbruha te nove državne katastrofe.

LDU Beograd, 9. julija. Presbiero javlja iz Pečuha: Po vesteh iz Budimpešte se bo te dni morala rešiti kriza mažarske vlade. Zastopniki socialno-demokratske stranke so izjavili, da ne bodo šli v novo vlado. Kakor javljajo poslednje vesti, je bila sestava novega kabineta poverjena grofu Bethlenu, ki želi, da bi z rekonstrukcijo vlade zagotovil večino svoji stranki. Potemtakem ne bi osnoval koncentracijskega kabineta, kar bi pomenjalo popoln preokret v notranji mažarski politiki.

Konferenca v Spaji.

LDU Spa, 9. julija. (DKU — Wolff.) Plenarna seja se je začela ob sedemnajstih in razpravljala o premožgovnem vprašanju. Ministrski predsednik Millerand je v imenu zaveznikov podal daljšo izjavo, katere glavna vsebina je, da Nemčija ni dobavila toliko premoga, kakor je zavezana po mirovni pogodbi. Zavezniki so zato sprejeli posebne sklepe, ki jih bodo predložili Nemčiji v podpis.

LDU Pariz, 9. julija. (DKU — Wolff.) »Echo de Paris« poroča iz Spaje, da so se Nemcem glede vojaških klavzul v versailleski mirovni pogodbi dovolile nastopne olajšave: 1. V številu 4000 nemških častnikov, ki jih pogodba dovoljuje Nemčiji, se ne vštejejo zdravniki in živinozdravniki, katerih število se je določilo na 400, oziroma 300. 2. Ne všteje se v to število 735 upravnih častnikov. 3. Nemčija sme imeti rezervo 8000 pušk in 2 milijona nabojev, da izravna izdatke, ki bi jih imela vsled notranjih bojev. 4. Dovoljuje se majhno zvišanje števila strojnega, tako da je vsem formacijam omogočeno braniti se. Razen tega je Nemčija zahtevala pomnožitev orožja in municije, da more opremiti z orožjem vse formacije, dopolnilne oddelke in šole, da bi mogle odbijati napade; zahtevala je tudi, da se ji dovoli kratka vojaška službena doba za jamstvom, da se to ne bo zlorabljalo. Zadnje zahteve ji niso dovolili. Na drugi strani pa dobi Nemčija pravico, da sme takšno

vzdržavati v nevtralnem pasu deset bataljonov, pet eskadronov in eno baterijo.

Uradni komuniké

o stanovanjski akciji po deželnovladni naredbi št. 166.

Sporazumno z ministrstvom za socialno politiko v Beogradu se objavlja:

Stranke, kojih priziv proti stanovanjski odpovedi na podlagi naredbe št. 166 se je zavrnil in ki dosedaj še niso končno veljavno izjavile, ali in na kak način so pripravljene sodelovati pri začetni stanovanjski akciji, da bodo pred potekom izselilnega roka povabile, da po dogovoru s poverjeništvom za socialno skrb, oziroma državnim stanovanjskim uradom podajo svojo izjavo. Ob tej priliki se bodo strankam predložile vse, vsled dosedanjega ugodnega razvoja stanovanjske akcije nastale možnosti, na podlagi katerih bodo vse stranke lahko brez večjih žrtv zadovoljevali svojim zahtevam. Morebitne težkoče, ki posameznim strankam ne dopuščajo, da bi v vseh ozirih vstregle pogojem naredbe št. 166, se bodo pri tem v polni meri upoštevale, tako da zle posledice citirane naredbe ne bodo doletele nobene stranke, ki je voljna, v mejah, kakršne v vsakem oziru odgovarjajo njenemu gnotnemu položaju, sodelovati pri neizogibni in v obstoječih razmerah eminentno socialno važni stanovanjski akciji.

Ljubljana, dne 10. julija 1920.

Deželna vlada za slovenijo,
poverjeništvu za socialno skrb.

Poverjenik:
dr. Gosar s. r.

K temu uradnemu poročilu dodajamo še m. i., da se popolnoma strinjamo s tem, ako se gre prizadetim strankam po možnosti na roko ter se opozorijo na prilike, ki bi jim utegnile izpolnitev stavljenih zahtev olajšati. V tem oziru mora gorenje poročilo, ki pravzaprav ponavlja le ono, kar se je že večkrat poudarjalo, zadovoljiti tudi največje pesimiste med milijonarji in njihovimi zagovorniki. Da pa pri tem končni uspeh stanovanjske naredbe ne sme pod nobenim pogojem trpeti, to je jasno. Važno se nam tudi zdi opozoriti na dejstvo, da se v komunikiju, izdanem sporazumno z ministrstvom za socialno politiko, poudarja neizogibnost in nužnost stanovanjske akcije. Ako se je pa dr. Kukovec končno vendarle uveril, da iz sedanje stanovanjske mizerije ni drugega izhoda, kot oni, ki ga je pokazala stanovanjska naredba, potem mu k temu le čestitamo ter ga pozivljemo, da v bodoče tej akciji ne bo nasprotoval, marveč jo bo z vsemi sredstvi podpiral.

Politične novice.

✚ Mistifikacija javnosti. V zadnjih dneh razodeva glasilo liberalne stranke silno razdraženost. Vodivni krogi JDS so očitno izgubili ravnesje. V isti sapi, ko poziva dr. Tavčar na dostojnost in umerjenost, kopiči osebne napade sumničanja in podtikanja. Sklepati moramo, da se tej častivredni stranki računi ne ujemajo. Pri posetu regentovem s svojim bizantinizmom in netaktno vsiljivostjo ni prišla na svoj račun; občinski volivni red je objavljen, volivni red za konstituanto je že skoraj pasiral zbornico. Oba volivna reda odpirata liberalcem dokaj žalostne perspektive. Odpor proti stanovanjski naredbi jim je zrastle čez glavo. Šli so preklinjat, pa bodo morali blagoslovljati, če bodo hoteli rešiti razbito barbo razljutenih valov. Ni čudno, če so se v tem razpoloženju zatekli v arhive in si skušajo tam nabrati zarjavelo orožje za sedanje politične boje. Zarjavelo orožje pa ni rabljivo, tudi oni ne bodo z njim nikomur škodovali, kaj šele koga ranili. Na naslov zastopnikov JDS v prvi Narodni vladi — mimogrede bodi povedano, da ima dr. Brejc s to notico toliko stika kakor n. pr. dr. Tavčar — smo naslovili, ker smo bili primorani, par pametnih besed. »Narod« je v odgovor zaječal in porabil to priliko, da skuša s hudobno zavitim osebnim napadom na dr. Brejca mistificirati javnost. Potvarja potek seje in debate, ki se je vršila 21. nov. 1918 o znanem predlogu dalmatinske vlade. Nam gotovo ni nič na tem, da bi kaj prikrivali in zakrivali. Do danes pa ni bila nikjer navada, da bi se v celoti objavljali zapisniki vladnih ali ministrskih sej. Objavljajo na celem svetu le kratke izvlečke o predmetih, ki jih pri sejah obravnavajo. Tako dela ministrski svet, tako je delala Narodna vlada, katero navado je pa, to bodi resnici na ljubo povedano, opustil obsolutistični dr. Žerjav. Če nima naknadna objava nobenih drugih ovir ali ozirov, SLS gotovo nima nič proti temu, da se prelomi stara navada in se vsi zapisniki izročijo javnosti. In če se zapisnik omenjene seje objavi, se bo pokazalo, kakor smo se avtentično informirali, v vsej luči perfidna potvorba »Narodovega« članka in ogabna sikofantstvo naših liberalnih de-

mokratov. Predlog dalmatinske vlade je bil, da se naj kar najhitreje uredi nova enotna država na jugoslovanskem teritoriju. Predlog je vseboval tudi podroben načrt nove ureditve. Predlog sta kritizirala dr. Brejc in g. Kristan. Oba sta bila mnenja, da je ta načrt skrajno nedemokratski in odpira na stečaj vrata najhujšemu absolutizmu. Po načrtu bi se tudi volitve v konstituanto zategnile lahko v nevidne daljave, ker zahteva volitve šele tedaj, ko se povrne v »deželo mir in red«. Za osebo prestolonaslednikovo sploh ni šlo. Dr. Brejc ni znil besede o »pravoslavnem prestolonasledniku«. O teh stvarih so tem manj debatirali, ker so zastopniki-poverjeniki JDS po vrsti izjavljali, da so po svojem mišljenju vsi republikanci in da so za načrt, ki zahteva provizorično monarhijo, samo iz zunanje- in notranje-političnih razlogov. O bojnih glasovanjih pri seji sploh ni bilo govora. Vlada je načelna edinstvo, le o načinu organizacije so bila različna mnenja, pri čemur vprašanje monarhije ali republike ni bilo prepozno. Prelat Kalan je predlagal, naj Narodna vlada ne stavi v tem oziru svojega predloga, ker so stranke zastopane v Narodnemu veču in naj tam izjavijo svoje naziranje glede provizorne ustave in skupne vlade, za katero so se vse stranke soglasno izjavile. Velika mera zahrbtnosti in politične nedostojnosti — g. dr. Tavčar, kaj pravite na ta članek »Slov. Naroda«? — je potrebna, da se kdo drzne tako potvarjati historično resnico kakor to dela »Narodov« člankar. Tudi taka sredstva vas ne privedejo do zaželenega cilja.

✚ Poglavje o nepoštenosti. Pribili smo že opetovano, da ni nihče pooblastil dr. Vesniča, da izroča tu najvažnejša poverjenišva deželne vlade v liberalne roke. Ker smo to konstatirali, govori »Narod« o nepoštenosti. Po našem mnenju bi bilo nepošteno le dejstvo, da se brez naše vednosti, kar pogajajo. Hvaležni smo pa »Narodu« za pouk, da sestoji deželna vlada le iz sedem poverjeništev in da neavtonomni poverjeniki niso člani deželne vlade. Čudno na stvari je le to, da so jih takrat tako hiteli nastavljati brez vednosti in preko naše stranke. Stranko je postavil liberalni generalštab pred izvršeno dejstvo. To vendar menda niso tako nedolžne stvari, ta neavtonomna poverjenišva, če so in ker razodevajo naši liberalci tako silno vneto zanje. Posebno jim dobro služi poverjenišvo za obrt in trgovino. Mi opazujemo učinke, seveda pri liberalcih, in sklepamo na imenitnost vzroka. Sedaj naj po »dogovoru« preidejo še poverjenišva deželne vlade v njihove roke. Klerikalci morajo seveda na to pristati, kajti sicer so razbijalci koncentracijske vlade. Mislijo si pač: Liberalcu je treba le hoteti in »klerikalci« mu mora biti uslužen. Sicer je sovražnik države. Poleg tega je v očeh »Naroda« vsakdo, kdor bi hotel pogodbo, katere ni, kajti za vsako pogodbo je treba dveh faktorjev, drugače tolmačiti, je nepošteno. Mi menimo, da ljudje, ki imajo tako nepošteno prešerno ambicijo, ne morejo govoriti o poštenosti. Zagotovimo pa tudi JDS, da se bo morala počasi navaditi realno računati in po zemlji hoditi, ne po oblakih.

✚ Dr. Tavčar in opeka. Dr. Tavčar ima to dobro lastnost, da je iznajdljiv. Tako je iznašel tudi pravi vzrok draginje opeke, vsled katere ni mogoče zidati hiš. Te draginje je kriv dr. Gosar! On je ukazal zidati. Ko so opekarnarji to izvedeli, so podražili opeko. Tako nekako modruje gospod župan pod senčno lipo. In zgraja se seveda na tiste, ki zahtevajo, da se ziduje, ne pa na tiste, ki draže. To je čisto umevno! Prvi so ljudje z nekim socialnim umevanjem, ki g. županu nikdar ni bilo znano; drugi pa so ljudje, ki jih g. župan vedno brani, saj so kapitalisti. Ti kartelirani podjetniki namenoma drže cene opeki tako visoko, ker izrabljajo bedo tisočev za svoj žep. Ti ljudje ne puste ceneje prodajati, četudi bi kdo od njih hotel to storiti. Znan nam je slučaj, da je nekdo od opekarnarjev ponujal 1000 kosov opeke za 900 kron, a kupčije ni smel skleniti, ker mu je kartel ukazal: prodaja se tisoč kosov za 1500 kron! Gospod župan pa ni hud na te gospode, saj so, ki imajo. On je hud le na tiste, ki nič nimajo ter zato kriče. Tudi pri opeki se razkriva »socialna« plat — ne le dr. Tavčarja — marveč vse kapitalistične družbe!

✚ Zagovornik vseh milijonarjev, ki je tudi ljubljanski župan, očitno še ni izrekel svoje zadnje besede v boju zoper stanovanjsko naredbo. Resnično je pri vseh njegovih člankih to, da mirne duše in hladnega srca koraka mimo kotskih tuberkuloze in škrofuloze, v katerih se rodi in raste, hira in umira na tisoče bednih ljubljanskih delavskih otrok. To dr. Tavčarja ne moti. On je tipičen buržuja. Zato pa se v svojem članku zgraja nad vsemi, ki jim »narod« ni le lepa fraza narodnih prvakov, marveč vidijo v »narodu« vso tisto živo, delujočo, trpečo množico ljudstva, katere s svojim delom in trpljenjem vzdržuje bogastvo in lagodnost nekaterih. In to bedno ljudstvo v vagonih in kletih vendarle ni padlo še

tako globoko, da bi zaslužilo za svojo bedo še brco, ki mu jo je namenil ljubljanski župan z izrazom »nerazsodna masa«! Ti ljudje po kletih in barakah, ki niso ne milijonarji ne njihovi zagovorniki, bodo čisto dobro razumeli, koliko so vredni županovi dokazi, ki se tako-le glase: »Mladi gospodi v redakciji »Slovenca« se nekoliko možgani kisajo.« »Prazne glavice«, »demagogična gonja«, »osliček, kadar začne peti svoj visoki a, do vraga ne utihne!« To so dokazi, vredni socialnega umevanja ljubljanskega župana! Pri tem pa še čisto resno dokazuje, kdo je kriv, da v Ljubljani ni stanovanj! Kdo neki? Ljubljanski župan je imel tako malo okusa, da je izrekel gorostasno trditev: Pokojni Štefe je kriv, da se niso zidale hiše. Resnično, ne vemo, kako bo tistih 47 milijonarjev zadovoljnih s svojim zagovornikom, ki se je iznebil takih trditev! Gospod župan začneja svoj članek z besedami: »Vročina je.« Da, vročina je. In tisoče ljudi se kuha v vagonih, podstrešjih in barakah. Tega župan ne čuti in ne ve, čeprav je župan, občinski poglavar tudi teh rečevežev. On tega ne ve in ne bo nikdar vedel. On se čuti le župana meščanske družbe, katere cvet je onih 47 milijonarjev. Vse drugo lahko vrag vzame!

✚ Svetovalci krone. Vsi naši liberalci čutijo poklic in dolžnost, da postanejo svetovalci in informatorji krone. Protič in dr. Korošec ne moreta regenta informirati o brezmejnem številu naših liberalcev, zato morajo to — tako zatrjujejo v današnjem »Narodu« — to sami opravljati. Ker nista tega Protič in Korošec storila, zato je koncentracijska vlada v nevarnosti.

✚ O taktu govore ljudje, ki so o priiliki regentovega poseta pokazali največje netaktnost. Kaj naj rečemo, da omenimo samo en zgled, če stopi kraljevi minister dr. Kukovec na Bledu k regentu, ki ga je nameraval kmetski fant v narodni noši v ozaljšanem čolnu prepeljati na otok, in v pričo tega fanta reče: Visočanstvo Vam bo gotovo ljubo, če Vas sokoli prepeljejo na otok. Sikofantstvo!

Dnevne novice.

— Cenjenim naročnikom! Radi Petrovega dne v torek jutraj »Slovenec« ne izide.

— Odlikovanja. Njegovo Visočanstvo prestolonaslednik je odlikoval za zasluge, pridobljene na koroški fronti, sledeče častnike in moštvo 40. pešpolka, Triglavskega: Z redom belega orla z meči IV. reda: polkovnik Teodor F. Raktelj. Z redom belega orla z meči V. reda: rez. podporočnik Milan Kvartič (padel pri Dravogradu), Fr. Miklavic, poročnik Jurij Mušič. Z zlato medaljo za hrabrost: major Ivan Orehek, kapitani I. kl.: Josip Rus, Franc Nejedli, Karol Potočnik, Ivan Bojnik, poročniki: Milko Vizjak, Ivan Pibernik, podporočniki: Drago Janežič, Anton Kervin, Vlado Vodopivec, Ivo Pertot, Rudolf Adamič. Z zlato medaljo za vestno službo: podporočnik Rudolf Likar. Z srebrno medaljo za vestno službo: poročnik Franjo Srebot, podporočnik Ivan Križaj. Z srebrnim vojaškim redom Karadjordjevičeve zvezde z meči: kaplari Anton Zupan, Ivan Zajc, Iv. Brinskele. Redove: Štefan Levičnik, Leonid Kovač, Andrej Kotnik. Z zlato medaljo za hrabrost: Naredniki-vodniki Rudolf Kafol, Franc Kukman, Rudolf Trost, Jožef Drnovšek; naredniki Primož Peterman, J. Bergant, Peter Franko, Franc Krvin, Andrej Vončina, Franc Trček, Franc Vodopivec, Alb. Semolič, Avgust Srimšek; kaplari: Vinko Zužek, Božidar Černe. Redovi: Andrej Kavčič, Ivan Ožam, Martin Krema, Ivan Okorn, Matija Buba, J. Kuzar, Lojze Ban, Peter Jazbec, Franc Pavlič, Leopold Kovač, Srečko Oberster, Pavel Uršič, Jožef Makše, Franc Kok, Franc Stegnar, Karol Alreht, Lojze Ljubič. Z zlato medaljo za hrabrost: poročnik Joško Bergoč, podporočnik Milo Trost, Z srebrno medaljo za hrabrost: Naredniki vodniki Tinko Steharnik, Ivan Boštjančič, Hrabroslov Sever, Dominik Lambergar, Ivan Stare; kaplari: Anton Zajc, Anton Vittor, Franc Potočnik, Anton Homan, Pavel Lorenci, Gregor Zagar, Jurij Ogrinc, Franc Šusteršič, Josip Funda. Redove: Franc Jaklič, Ivan Zajc, Ivan Zabukovec, Vinko Požar, Jožef Godec, Dragotin Kralje, Ivan Sotla, Martin Perce, Jožef Zakrajšek, Leopold Konda, Jožef Stupica, Ivan Jančič, Ivan Omejc, Ivan Zagar, Karol Koprivec, Valentin Mihelič, Jožef Bratkovič, Franc Belovčan, Franc Hren, Franc Udovč, Jernej Kokošar, Ivan Bajt, Miha Badavč, Rudolf Toplikar, Tomaž Merič, Miha Gabrič, Jožef Hatko, Avgust Pečnik, Peter Mišmaš, Jože Mahkovec, Andjel Mozetič. Z zlato medaljo za vestno službo: narednik Franc Erce, Z srebrno medaljo za vestno službo: redov Anton Zorman.

— Dr. Aleksander Supan, vsučiliški profesor v Breslau, je dne 6. julija umrl. Bil je rojen v Innichen na Tirolskem, kjer je bil njegov oče gozdni uradnik, doma iz Zaspja na Gorenjskem; dr. Aleksander je bil brat bivšega ravnatelja kranjske hranilnice dr. Jož. Supana, obiskoval je gim-

nazijo v Ljubljani, katero je izborna dovršil leta 1866. Njegovi še živeči sošolci so: Mazi, vpok. žel. uradnik, S. Zupan, žup. v pok. na Ježici, Gr. Šlibar, žup. v p. v Ljubljani in Jož. Zupan, kanonik in dekan v p. na Breznici. Dr. Aleksander Supan je bil profesor na realki v Ljubljani, nekoliko časa prof. na univerzi v Černovicih; ker se mu ni posrečilo priti v Gradec ali Inomost, je sprejel ponudbo za glavnega urednika Petermanschen geograf. Mitteilungen in Gottha, kjer je deloval veliko let; naposled je bil poklican na univerzo v Breslau za zgodovino in zemljepisje. Razen literarnega delovanja v Gottha je spisal: Lehrbuch d. Geographie für Mittelschulen, in Ulrich, Graf v. Cilli. — N. v m. p!

— Zrelostni izpit na mariborski gimnaziji se je vršil pod predsedstvom gosp. predsednika višjega šolskega sveta Fr. Vadjnala z zelo povoljnim uspehom od 5. do 9. julija t. l. Vdeležilo se ga je 39 učenec VIII. razreda. Vsi so bili zreli proglášeni in sicer: Jak. Aleksič iz Obreža (z odliko), Fr. Babšek iz Poljčan, Ivan Bauman iz Št. Ilje v Slov. gor., Vratislav Bedjanič iz Sarajeva (z odliko), Karol Čeh od Sv. Trojice v Slov. gor., Miroslav Dev iz Postojne (z odliko), Josip Domanjko iz Loč (z odliko), Božidar Godec iz Limbuša, Milovan Goljevšček iz Trsta, Milko Gorup iz Rakeka, Srečko Grmovšek iz Pilštana (z odliko), Jos. Hermanko iz Maribora, Drago Jager iz Frazensfesta, Josip Korba iz Dunaja, Vlad. Kralj iz Celja, Boris Kristan iz Ormoža (z odliko), Bešta Leskovar iz Dolnje Tuzle, Franc Meglič iz Gradca, Anton Mojzer iz Št. Lovrenca na Dr. p., Alojzij Obersne iz Slov. Bistrice (z odliko), Adolf Obrat iz Dolene v Haložah, Alojzij Ostrc iz Kokorič (z odliko), Jos. Padovnik od Sv. Trojice v Slov. gor., Bogomir Peče iz Črne gore pri Ptuj, Anton Podgoršek iz Ponikve (z odliko), Ciril Porekar iz Huma, Franjo Radšel iz Pameč, Ivan Razboršek iz Razvanja pri Mariboru (z odliko), Karlo Rupnik iz Marbega, Miran Rybač iz Trsta, Fr. Skale iz Žič, Boris Slavik iz Trsta, Dušica Slavik iz Trsta, Anton Slodnjak iz Bodkove v Slov. gor., Ivan Šedivy iz Linca, Marko Strnc iz Slovenj-gradca, Martin Večerjovič iz Velike nedelje, Vekoslav Vrbnjak iz Križeve na Murskem polju (z odliko).

— Deška in dekliška meščanska šola v Trzinu se razširi s šolskim letom 1920.—1921. v dvorazredno. V prva razreda se sprejemajo učenci in učenke, ki so dovršili s povoljnim uspehom 5. šolsko leto. Po cellem Gorenjskem se za meščansko šolo v Trzinu živo zanimajo in povprašujejo po dijaških stanovanjih, ki se v Trzinu prav lahko dobe z dobro, domačo hrano in, kar je glavno, po primernih cenah. Vsem, ki nameravajo dati svoje sinove in hčere v Trzin, pa so radi stanovanja v zadregi, bo ravnateljstvo rado pomagalo in preskrbelo primerno stanovanje. Osebo zapisovanje v I. in II. razred se vrši v četrtek dne 15. julija od 9. do 12. ure in 14. septembra 1920 od 9. do 12. ure. Pismenemu prigrasu pa naj se priloži izpričevalo in domovinski list. Pripomniti je še, da se na šoli uči poleg obveznih predmetov neobvezno nemščina, gosli in klavir. Pouk v neobveznih predmetih je brezplačen. — Ravnateljstvo.

— »Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana« ima v nedeljo, dne 18. julija t. l. ob 11. uri svoj redni občni zbor v Ljubljani. Na obćnem zboru morajo biti prisotni poleg zveznega odbora in župnih načelnikov tudi po en odposlanec vsakega gasilnega društva. Gasilna društva opozarjamo, da izvolijo in odpošljejo na občni zbor po enega odposlanca. (K)

— Sv. Lovrenc na Pohorju. V našem lepem, prej tako zagrizeno nemškutarskem trgu se je minulo nedeljo obhajala krasna narodna svečanost. Ustanovili smo podružnico Jugoslovanske Matice. Bil je to vrlo uspel narodni tabor za vso dravsko dolino. Po dovršeni službi božji na prostem sredi trga je bilo slavnostno zborovanje, koje je otvoril g. poštar Kranjc in postajenačelnik Ljubša. Slavnostni govornik, prof. dr. Ant. Medved iz Maribora je v odpuščenem govoru obrazložil pomen znamenitega dneva, kot dneva zmage, veselja in trdnih sklepov za vso dravsko dolino, osobito še za Sv. Lovrenc. Govorili so nadalje: dr. Ravnik iz Maribora, prof. Ribarič, primorski begunec, nadzornik Hren o koroškem glasovanju, vseučilišnik Milanovič iz Belgrada in general Majster, ki je bil zelo navdušeno in viharno pozdravljen. Popoldne je bila velika ljudska veselica na posestvu gospoda Bittnerja, ki je trajala do odhoda mariborskega posebnega vlaka, ko so nas zapustili dragi gostje iz Maribora; domačini so bili pa še dolgo pozneje zbrani v splošnem veselju.

— Na drž. vinarski in sadjarski šoli v Mariboru se prične šolsko leto 1920/21 dne 15. septembra t. l. Šola je dveletna. — Prošnje za sprejem je vložiti pri podpisnem ravnateljstvu do 31. julija t. l.; prošnji se mora priložiti: krstni list, domovnica, odpustnica oziroma zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o pravosti pri onih prošnicah, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole. ter izjavo staršev ozi-

roma varuha, s katero se ti zavezujejo plačevati stroške šolanja. Pripominja se, da je za sprejem potrebna starost najmanj dovršenih 16 let ter z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Sprejemalo se bode samo kmetske sinove, ki ostanejo po končani ljudski šoli doma. Oskrbnina je nastavljena na mesečno 300 kron in se more plačati event. tudi v pridelkih. Sinovom ubožnih posestnikov se morejo dovoliti popolnoma ali do polovice prosta mesta. V tem slučaju je treba podpreti prošnjo z uradno potrjenim ubožnim spričevalom. Programe, kakor tudi vsa natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

— I. jugoslovanski citrarski klub »Favorit« priredi v soboto zvečer, dne 17. t. m. v zdravilišču v Rogaški Slatini svoj koncert na citre. K poletu tjakaj v zelene gaje vabi k obilni udeležbi »Favorit«. Predprodaja vstopnic pri ravnateljstvu zdravilišča. (K)

— Kdo vzdržuje draginjo? Neka tukajšnja trgovska veletvrdka nam piše: Dne 26. junija smo dobili večjo množino vagonov soli. Ker je bil regentov obisk, carina narna ni poslovala, istotako ne drugi dan, ker je bila nedelja, tretjega dne ne, ker je bil Vidov dan, četrtega dne ne, ker je bil praznik sv. Petra in Pavla. Med tem se je nabralo na glavnem kolodvoru nebroj vagonov soli, sladkorja itd. in naša sol je mogla priti šele čez nekaj dni na vrsto za carinjeniti, dasi smo drezali vsak dan. Naši vagoni so stali zabasani od drugih neke v šesti vrsti, ter se nam jih je šele po dolgem trudu posrečilo najti. Ko so bili končno zacarinjeni, smo dirigirali prodane na odjemalce, ostale pa jeli v skladiščevati za prodajo manjših partij. To je trpelo kakšne tri dni. Sedaj smo prejeli račun od železnice za stojnino z blagom obloženih vagonov in sicer za prvih 24 ur po 5 K od ure in vagona, za drugih 24 ur po 20 K za vsako nadaljno uro pa po 30 K od ure in vagona, tako da znaša samo stojnina od najpreje razloženih vagonov 3.330 K, 3.450 K, 3.510 K itd.; koliko bo pa znašala od nadaljnjih, si bralec lahko predstavlja. K temu pride še dejstvo, da delavci včasih drago stojnino izbornu izrabljajo v svoj prid; pridejo kar sredi dela in napol izloženega vagona ter zahtevajo od 60 K kar 80 K za osemurno delo, češ, daj, če ne pa prenehamo, pri čemur imajo nadure itak dvojno plačane. Tako se je zgodilo, da smo jo izkalkulirali po 3 K 20 vin. franke Ljubljana, nas stane 3 K 60 vin. stroške bo plačal seveda upravičeno godrnjajoči konzument. Take posledice rodi za izjemne slučaje morda dobro prevdarjeni, za normalni trgovski razvoj pa sigurno pone srečni novi stojninski tarif.

— Ognjeni medved, t. j. Ljubljansko gasilno in reševalno društvo slavi v nedeljo 18. julija 1920 svojo petdesetletnico, katere se udeležijo poleg bratov Srbov in Hrvatov tudi bratje Čehi. Kdor jih hoče videti in se radovati med slikovitimi samaritani, naj pride v Ljubljano, kjer bo spoznal, da še živi in cvete ljubezen do bližnjega. (K)

— »Kaj pa kupujete ukradene stvari?« je vprašal sodnik Terezijo Okorn iz Ivanske gorice, katere je obtožena, da je kupila 3 m blaga vedoč, da je bilo blago v graščini Vagenšperk ukradeno. — »Nisem vedela, da je šlo za ukradeno blago,« je odgovorila Okornova. Ker se ni moglo dokazati, da je Okornova vedela, da je kupila ukradeno blago, jo je deželno sodišče v Ljubljani zaradi nakupa sumljivega blaga obsodilo na 40 K denarne globe.

Ljubljanske novice.

I. Stolna Vincencijeva konferenca ima svoj tedenski sestanek v torek ob pol sedmih.

I. Naša sprehajališča. Glavno sprehajališče za Ljubljance in tudi za tujce je pač Tivoli s svojimi krasnimi nasadi in gozdovi. Posebno nasadi delajo vso čast mestnemu vrtnarju. Ako pa gre človek po glavnem drevoredu, je ondi precej več klopi za odpočitek, ki so pa vedno vse zasedene in moraš imeti posebno srečo, ako ujameš kak prostorček. Greš torej dalje, ker misliš, da je park velik in bo kje drugod kaka klop prosta. Toda varaš se. Le sem in tja vidiš kako napol polomljeno in tudi včasih kako celo klop, povsod drugod pa samo sled nekdanje klopi. Po drugih mestih se na to polaga velika važnost in dobiš nebroj prilik za počitek v svežem hladnem zraku. Pri nas se v tem oziru nič ne skrbi, namesto več je čimdalje manj klopi. Prosimo g. župana, da naj enkrat svoj dragoceni čas porabi za sprehod po našem tako lepem parku in naj se prepriča na svoje lastne oči, da nismo pretiravali, in naj takoj ukrene, da se bodo klopi, čeprav navadne lesene, postavile oziroma popravile, in to še tekom letošnjega poletja. Naši tivolski gozdovi imajo pač toliko lesa, da se bo to dalo brez velikih stroškov izpeljati. Ljubljana je danes veliko mesto z raznimi šolskimi zavodi in vseučiliščem, in se mora ravno

mladini nuditi prilika, da se na prostem giblje in uči, a je danes v tem oziru manj priložnosti, kakor pred desetimi leti. Tudi drug razlog govori za to: na vseh straneh opažamo protialkoholno gibanje, a na drugi strani je človek, osobito starejši, primoran, poiskati si počitek na kakem gostilniškem vrtu. — Več ljubiteljev tivolskega parka.

I. Sekcija voj. vdov in sirot za Slovenijo v Ljubljani priredi svojo prvo vrtno veselico v nedeljo, dne 11. t. m. v vseh prostorih »Narodnega doma« s sodelovanjem velikega salonskega orkestra in s prijaznim sodelovanjem pevskega društva Krakovo-Trnovo. Za dobro potrežbo je v vsakem oziru preskrbljeno. Ker je čisti dobiček namenjen v dobre namene se preplačila hvaležno sprejemajo.

I. Srebrna ura z verižico je bila ukradena med vožnjo v tramvaju gosp. Ivanu Miškiču.

I. Poljska tatvina. Ker je kradla na njivi Ivana Rodeta korenje, je bila aretirana Antonija Rejavac s Sela.

I. V Kolizejskem kopališču je bilo ukradeno Ivanu Zalokarju 10 dinarjev.

I. Poneverbe in goljufije. Tapetnika brez posla Alojzija Povheta je policijsko ravnateljstvo izročilo dne 10. t. m. v zapore dež. sodišča, ker je naznaila gledališka igralka Barbara Pirkshofer, da mu je dala za popravo žimnice in odeje, blaga v vrednosti čez 1000 K, katero je prodajal različnim strankam. Dalje je Povhe poneveril gospej Mariji Mukošek blazino, napolnjeno z morsko travo, katere ni popravil, kakor mu je bilo naročeno, marveč jo ji zastavil za 40 K. Ker se sumi, da je Povhe Alojzij, ki je bil že radi poneverbe kaznovan, oškodoval še več strank, naj se prizadeji interesi zglase na policijskem ravnateljstvu.

I. Nepoboljšljiv tat. Ivan Rozman je bil mnogokrat kaznovan: samo desetkrat je bil že zaradi raznih manjših in večjih tatvin obsojen. Leta 1918. je bil obsojen na 8 mesecev težke ječe, komaj je prišel iz ječe, je bil letos že zopet obsojen na 18 mesecev. Nekaj dni je delal tudi pri Vrhovcu, od katerega si je izposodil čevlje, toda jih je pozabil gospodarju vrniti. Deželno sodišče je obsodilo zato Rozmana na 14 dni strogega zapora.

I. Kaj se vse živemu človeku primeri. Gospod F. S. je prihitel te dni na policijo povedati, da mu je bila ukradena zlata ura z verižico v vrednosti 4000 kron. Seveda je pričel ves varnostni aparat delovati, da se tat izsledi, toda sledi so privedle do dokaza, da se je g. F. S. pregrešil proti naredbi o pijančevanju in da je v ginjenem razpoloženju sam uro z verižico založil. Ker je v Sloveniji pijančevanje prepovedano, je dobil g. F. S. od policijskega ravnateljstva nalog, da mora plačati 200 kron globe.

I. Revez. Neki Valentin Režek se je te dni tako močno napil žganja, da je obležal na Sv. Martina cesti. Intervenerila je policija, ki je spravila reveža domov.

I. Obesil se je dne 9. julija t. l. ob 4. popoldne v podstrešju vile g. dr. Kobala, Pod Rožnikom št. 242, njegov hlapec Geč, doma iz ptujske okolice. Slučaj je velezanimiv zato, ker je bil obešalnik tako nizek, da je bil Geč z nogami na tleh. Gugati se je moral na jermenih, ki vise v podstrešju; medtem se mu je glava ujela v jermen, ki ga je zadušil. Denarja je imel pri sebi čez 400 kron, ki se je oddal okrajnemu kot zapuščinskemu sodišču v Ljubljani.

Najnovejša poročila.

OBČINSKE VOLITVE V ZAGREBU.

Zagreb, 10. julija. Za mestne volitve, ki se bodo vršile dne 18. julija, so predane samo štiri liste, in sicer neodvisne stranke dr. Politea, hrvatske zajednice, frankovcev in Radičeve seljačke stranke. Klub demokratske stranke je izdal pojasnilo, v katerem izjavlja, da demokratska stranka noče sodelovati pri protiakoničnih volitvah. Hrvatska pučka stranka, dosledna svojemu stališču, ki ga je objavila v »Narodni Politiki«, se tudi ne udeleži volitev. Za volitve je prav malo zanimanja.

IZJAVA GIOLITTIA.

LDU Rim, 10. julija. (DunKU — Brezžično.) Na vprašanje je italijanski ministrski predsednik v zbornici izjavil, da mora k svojim prejšnjim izjavam o zunanji politiki samo še dostaviti, da, kar se tiče Jugoslavije, ne more razumeti, zakaj ne bi dva civilizirana naroda uredila svoje zavezništvo v medsebojnem sporazumu. V splošnem je Giolitti poudarjal, da vlada v zunanji politiki ne namerava doseči improviziranih rešitev in da polaga važnost na to, da ima proste roke. Glede davčne politike je ministrski predsednik izjavil, da se bodo novi davki določili brez ozira na odpor imovitejših slojev. Gre v prvi vrsti za to, da se reši gospodarsko ravnotežje države.

ENTENTA IN POLJSKA.

LDU Pariz, 10. julija. (DunKU — Havas) »Matin« javlja iz Spaje: Lloyd Ge-

orge in Millerand sta izjavila poljskemu delegatu Grabskemu, da je zelo težavno, materialno podpirati Poljsko. Po listu »Petit Parisien« niso mogli zavezniki ugoditi želji Grabskega, da bi Poljska kupila nemški material, ker se mora uničiti ali izročiti, ker versailleska mirovna pogodba tega ne dopušča. Vlade Francije, Anglije in Italije so pa izjavile, da so pripravljene, zahtevati od svojih parlamentov pomoč za Poljsko. Maršal Foch odpotuje prejkone danes iz Spaje v Pariz, da se z generalnim štabom posvetoje o navodilih, ki naj se dajo Poljski.

BOJI NA POLJSKEM.

LDU Varšava, 10. julija. (Brezžično.) Vojno poročilo poljskega generaln. štaba z dne 9. t. m.: Sovražna konjenica, podpirana po prodirajoči pehoti, je obšla levo krilo naše prve armade in zasedla železnico med Dnaburgom in Swenzjanyem. Na vsej črti Swenzjany in Kirviči do Plisa se nadaljujejo ljuti boji. Naše čete v Polesju so v protinapadih odbile vse ruske napade na Kopatkoviči. Južno od kraja Sarny so naše čete odbile ljute napade sovražnika. Pri Rovnu trajajo boji dalje. Južnozapadno od Starega Konstantinova je naša 12. divizija, ki se je na višje povelje umaknila brez boja, prizadela sovražni 8 konjeniški diviziji težke izgube in jo je prisilila k umiku proti severu.

POGAJANJA MED ALBANCIM IN ITALIJANI PREKINJENA.

LDU Milan, 9. julija. (DKU) »Corriere della Sera« poroča iz Rima: Pogajanja med baronom Aliottijem in albanskimi voditelji so se prekinila, ker se še niso dočela načela za sporazum.

KITAJSKA RATIFICIRALA MIROVNO POGODBO.

LDU Dunaj, 9. julija. (DKU) Generalno tajništvo mirovne konference naznaja, da je Kitajska ratificirala saint-germansko mirovno pogodbo.

I. slovanski orlovski tabor v Mariboru.

Dopusti. Javni nameščenci, vojaki, ki žele dopusta za Maribor, naj se zglaste ali pismeno sporoče v taborski pisarni Ljudski dom II. in ravnatoku sploh oni, ki rabijo posredovanja. Zadnji čas za te prijave je 18. t. m. Označite natančen naslov službo-dajalca.

Narodne noše naj pohiže v čim večjem številu v Maribor. Izkaznice za narodne noše so samo po 10 K, imeti pa morajo posebne izkaznice od Osr. pripravljalnega odbora nalašč za narodne noše.

Pevci in pevke naj se takoj prigrase pri župnem uradu za taborske izkaznice in pri »Ljubljani« kot sodelujoči naslov je: Pevska zveza »Ljubljana« Ljudski dom v Ljubljani.

Na Bled se odpeljejo gostje v torek, 3. avgusta jutraj. Na jezeru bo prirejena blejska noč. Želimo, da gredo z gosti tudi drugi. Vsi ti, ki žele iti, se pa morajo prijaviti takoj v taborski pisarni.

Za naročila prenočišč je zadnji čas, hitite.

Cerkveni vestnik.

c Duhovne vaje za duhovnike bodo pri oo. jezuitih v Ljubljani od 9. do 23. julija. Začetek v ponedeljek 19. ob 6. uri zvečer, konec 23. jutraj. Čč. gg., ki se jih žele udeležiti, naj naznanijo predstojništvu hiše, Zrinjskega cesta 9. — Ali bodo duhovne vaje tudi pozneje v tej hiši, še ni gotovo. Naznanilo se bo potom časopisja.

c Jezuitska kapela. Danes zvečer ob 8. uri propoved s predmetom: Nečistih ljubezen do narave.

Orlovski vestnik.

Prijavne pole vrnite takoj. Brez prijavnih pole ne pošiljamo izkaznic. Mnogo odsekov nam ni poslalo prijavnih pol, pač pa je z dopisom prijavilo število udeležencev. Prijave se vpisujejo le po prijavnih polah.

Turistika in sport.

Nogometna tekma med S. K. »Ilirijo« (rezerva) proti S. K. »Svobodi«, Ljubljana, se vrši v ponedeljek, dne 12. t. m. ob pol 7. uri zvečer na prostoru S. K. »Ilirije« nasproti državnega kolodvora. (K)

Obisk Vrbskega jezera se v zadnjem času razveselivo razvija. Nekateri letoviški kraji kakor: Majernik, so že skoro polni, drugi kakor Ribnica, Otok se polnijo. Dohajajo tudi že bratje Hrvati in tudi mnogo Slovencev. Tudi iz Srbije je že došlo ali pa naznanilo svoj prihod več uglednih rodbin med drugimi veučiliški profesor dr. Arandjelović in generalni direktor Tešić, oba iz Belgrada.

Na Baško jezero. Izletnike in turiste opozarjamo na krasen izlet na Otok (566 m) na Baškem jezeru, »biser« Zgornjega Roža, ki slovi po svoji divni panorami, ka-

Uršiču — Martič), odtod jugozapadno na Pogorje (zanimive stare kmetske hiše!) in 45 min. na Stari Grad, odondot po rutii še 15 minut do Bukovnika, Tratnika ali Cvancgarja. Nepopisno lep razgled na romantičeno razvalino Stari grad s smaragdnozelenim ozadjem Baškega jezera, sredi pisanega Zgornjega Roža! 5. Iz Brda ob Baškem jezeru mimo vasi Drave in Šmartna ob Dravi vzhodno v Rožak 2 uri 15 min. — odtod še 1 uro na Logo vas (gostilna Schleicher) ali na zapadno obalo Vrbskega jezera. 6. Iz Bač čez Loče in Ovčino h koči na Jepici (1587 m) pod Kepo 3 ure, odtod na Kepo petčetr ure ali sestop ob Belici na Dovje 2 uri.

a Splošna gospodarska zadruga za Slovenijo v Ljubljani. Od sobote 10. t. m. dalje se deli na zadrudne člane moka in vsa druga živila po znižani ceni in sicer: bela pšenična moka 0 po 11 K, krušna moka po 4.50 K, ješprenj po 7 K, najfinejše jedilno olje po 64 K, kava po 64 K itd. Razdelitev brez vrstnega reda.

a Gospodarska zadruga »Samopomoč« Začelo se je z oddajo prvovrstne pšenične moke ničlje (0) po 11 K v poljubnih količinah, dalje se oddajajo, sladkor v kockah po 58 K, mast po 44 K, fino namizno olje po 80 K, podplati, vrhne kozje usnje itd.

Pismene ponudbe na naslov »Kranjska stavbna družba v Ljubljani«
Levstikova ulica. 2741

novi in rabljeni, le prvovrstne znamke, takoj dobavljivi. — **Autozentrale Sandler & Zickero**, Graz, Keplerstrasse 36. Telefon 1836.

J. Gorec, Ljubljana
Gospodarska c 14.

Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.

ELEKTROTEHNIKA

«Svetla», Mestni trg 25.
Verbaj A., Linhartova ulica 4.

FOTOGRAFSKI ATELJEI:

Grabietz Franjo, Miklošičeva c. 6.
Čunc Franc, Wolfova ulica 6.

JAVNA SKLADIŠČA

«Balkan», L. Ljublj. javno sklad.,
Dunajska c. 33. (Tel. 366.)

KLEPARJI

Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:**KNJIGARNE**

Jugoslov. knjigarna, Pred škofijo.

KNJIGOVEZNICE

Knjigovoznica K. T. D., Kopit. ul. 6.

KONFEKCIJSKE TRGOVINE

Olup Josip, Pod Trančo.
Sax Ivan, Stari trg 8.

LEKARNE

«Pri Mariji Pomačaj», Reslj. c. 1.

MANUFAKTURNE TRGOVINE

Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

MODNI SALONI

Götl Marija, Zidovska ul. 8 in 7.

MODNE TRGOVINE

Kunovar Ivan, Stari trg 10.
Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.

PARFUMERIJE IN KOSMETIKA

«Uranus», Mestni trg 11.

PREVOZNO PODJETJE

Erman Štefan, S. Vid n. Ljublj.

TRGOVINE S PAPIRJEM

«Uranus», Mestni trg 11.

RESTAVRACIJE

«Perles», Prešernova ulica.

SOBNO SLIKARSTVO

Žuran Martin, Mestni trg 12.

STAVBENA PODJETJA

Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.

ŠPEDIJSKA PODJETJA

«Balkan», Dunaj. c. 33. (Tel. 366.)
Uher F. & A., Selenburgova ulica 4. (Tel. 117.)

TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO

Černe Lud., Wolfova ulica 3.

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

TRGOV. Z DEŽN. IN SOLNČN.

Mikuš L., Mestni trg 15.

TRGOV. Z ŽELEZ. IN POLJED. STROJI

Erjavec & Turk pri »zlati lopati«, Valvazorjev trg št. 7.
Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta 10. (Mar. Ter. cesta.)

UGLAŠEVANJE IN POPRAVLJANJE GLASOVIRJEV.

Povše Feliks, Tržaška cesta 45.

ZAVESE,

vezeno cerkveno perilo, bireti.
»Stora«, dr. z o. z., št. Vid nad L.

Komercijelnega vodjo,

starejšega, samo kapaciteto, govorečega srb.-hrvat., slovensko in nemško, z reprezentativnim nastopom, ki je že uspešno deloval v tem svojstvu v večjem podjetju, po mogočnosti iste stroke, se išče za večjo, že obstoječo tovarno kož in čevljev na Hrvaškem. Ponudbe z referencami in pogoji na upravnitvo šasopisa pod »Kapacitetae».

4 kraue

se prodajo v bližini Ljubljane. Naslov pove upravnitvo »Slovenca« pod št. 2793.

„Remington“ nove pisalne stroje

z 20% popusta, za javne urade še več, ima še en teden v zalogi Razpošiljalna trgovina K. A. Kregar-Ljubljana, Sv. Petra c. 21

Bencinmotor

18 HP, skoro nov, se prodaja. Naslov pove upravnitvo »Slovenca« pod št. 2791.

Industrija špirta D.D. Zagreb

2471 Boškovičeva ulica št. 7.
Brzjavci: Spiritusindustrija. Telefon interurban 4-96.

Ima v Ljubljani skladišče finega rafiniranega špirta

pri »BALKANU« trgovska šped. in komis. deln. družba in dobavlja iz svojih tvornic surovi špirit za tvornice octa in denaturiran špirit na debelo. — Naročbe prejema glavni zastopnik MAURO FURST, LJUBLJANA, Sodna ulica št. 5.

Oblačilno blago

do 50% ceneje

Manufakturna trgovina

Jos. Stopar

Ljubljana, Dunajska cesta št. 5.

velika zaloga

hlačevine
modrotiska
zefirja
kloča
razne podlage
šofa
sukanca
i. t. d.

Hipotekni zavod mestne hranilnice v Mariboru.

Telef. int. št. 3.

Rezerve: 1.500.000 kron.

Dovoljuje 4 1/2% posojila, izdaja 4 1/2% zastavnice, ki uživajo sirotinsko varnost ter se lahko uporabljajo za plodnosno naložbo kapitalov občin, cerkva, ustanov, sirotinskega denarja itd. Denar je najvarnejše naložen, ako si kupite zastavnice hipoteknega zavoda v Mariboru, katere se visoko obrestujejo in za katere jamčijo pupilarnovarno vknjižena posojila. Ker se izda samo omejeno število 4 1/2% zastavnic, si je treba iste pravčasno zasigurati. Zavod stoji pod stalno državno kontrolo in je edini zavod te vrste v Jugoslaviji.

Novodošlopstvo KADILO

se dobi v vsaki množini po nizki ceni pri svečarju J. KOPAČU v Ljubljani GOSPOSVETSKA CESTA številka 90.

Svetovno

znana tvrdka

Julij Meinl

naznanja, da

otvori

svojo podružnico

v Ljubljani

Aleksandrova c. 1 dne

12. 7. t. l.**TRGOVEC**

s 10.000 — 15.000 K jamstva, želi kako podružnico ali pomoč šefu. Pisma se prosijo na upravnitvo tega lista pod številko 2740.

Prvovrstno

pšenično moko, kašo, ješprenj, proso, oves, otrobi, oljate tropine

oddaja po znižani ceni le na debelo. Fran Pogačnik v Ljubljani, Dunajska cesta št. 36.

Tršni, podgane, stenice, škurki

in vsa golazen mora poginiti, ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva, kot proti poljskim mišim K 10, za podgane in miši K 10; za ščurke K 10; posebno močna vrsta K 20; tinktura za stenice K 10; uničevalce moljev K 10; prašek proti mrčesom K 10 in 12; mazilo proti ušem pri ljudih K 5.—10.; mazilo za uši pri živini 6.—10.; prašek za uši v obleki in perilu K 5 in 10; tinktura proti mrčesom na sadju in zelenjavi (uničev. rastlin) K 10. Prašek proti mravljam K 10. Mazilo proti garjam K 10. — Pošilja po poizvedbi Zavoda za eksport

M. Jünker, Petrinjska ul. 3. Zagreb 39. Trgovcem pri večjem odjemu popust.

Tvrdka A. Lavrenčič

Ljubljana, Dunajska cesta 47

kupuje po najprimernejših dnevni cenah deske, trame, hlode vsake vrste ter bukova drva vsake količine.

Jarmenik

venecijanski na 4 žage se prodaja. Kje, pove upravnitvo »Slovenca« pod št. 2792.

Les.

žagan, tesan, okrogel, smrekov, jelkov, borov, hrastov, janski les od m 250 dolgosti naprej kakor korje, krajnike in drva kupuje po najvišji dnevni ceni

lesna trgovina

FR. PAJMAN, CELJE.

Obvestilo.

Cenjenim odjemalcem na debelo in drobno uljudno naznanjam, da ostane trgovina vsled počitnic osebja od 12. julija do 16. avgusta zaprta. — Vaso Petričič, nasled. J. Samec, Ljubljana.

Poljedelski stroji

Mlatilnice za ročni in vrtilni pogon, vratila, čistilnice, trijerje, slamoreznice za pogon z roko in silo, sadne in vinske stiskalnice, sadne mline, brzo-parilnice, stiskalnice za seno in drugo ima vedno v veliki izbiri lastnica po umrlem soprogu Francu Hitti, Ljubljana, Sv. Martina c. 2.

Edina zaloga

poljedelskih strojev

iz tvornice:

Umrath & Komp.

Pozor!**K. Worsche-Maribor**

Gosposka ulica št. 10.

Veletrgovina z manufakturnim blagom.

Priporoča svojo bogato zalogo po jako znižanih cenah.

Zlatorog milo

Je najboljšje in najcenejše, dobi se povsod.

Izdekuje kristalno sodo, sveče in toaletno milo.

Prva mariborska tovarna mila v Mariboru.

GOSPODARSKA BANKA

V LJUBLJANI

posluje začasno v prostorih Zadrugne zveze, Dunajska c. 38/1.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.